

ЛІТЕРАТУРНЕ ВІДЛУННЯ «ВІКУ ДЖАЗУ» У РОМАНІ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Статтю присвячено дослідженню феномену «віку джазу», зокрема трагедійному його аспекту, художньо оприявленому у творі Френсіса Скотта Фіцджеральда «Великий Гетсбі».

Ключові слова: твір, «вік джазу», трагедія, ілюзія, мрія.

The following article is devoted to study of crucial aspects of the phenomenon of «jazz age» manifested in the novel «The Great Gatsby» by Francis Scott Fitzgerald.

Key words: the work, «jazz age», a tragedy, an illusion, a dream.

«Великий Гетсбі» (The Great Gatsby, 1925) загально визнано вважається вершиною творчості Френсіса Скотта Фіцджеральда. Роман приніс письменнику славу, наділивши статусом класика американської та світової літератури. Твір подарував читачам незабутні образи трагедії, що розвертається на фоні «віку джазу» – уособлення стрімкого економічного підйому Сполучених Штатів Америки, зміни морально-етичних пріоритетів сучасної молоді, її культурних уподобань, устремлінь та ілюзій.

Як зазначає П. Левін, у творах Фіцджеральда були визначені головні риси «віку джазу», а сам письменник став символом цього часу являючи собою живий доказ ілюзорного світу, у якому панує безперервне свято [4].

Сам Фіцджеральд характеризував «вік джазу», як період сповнений чудес, мистецтва та крайнощів при відсутності будь-якого інтересу до політичних подій [5, с. 40].

Історичний період «віку джазу» охоплює десятиріччя з моменту закінчення Першої світової війни до початку фінансової кризи Сполучених Штатів. На думку Н. Анастасьева, «окремі сюжети «віку джазу» розгортаються у епічне дослідження соціального досвіду Америки» [1]. Треба зазначити, що Америка вважалась землею, на якій кожен громадянин незалежно від статусу чи будь-яких інших факторів, має рівні можливості у досягненні висот, що являється еквівалентом щастя. Саме таке визначення має концепт «американська мрія» [3]. Прикладом, в якому оприявнюється образ «американської мрії» у романі «Великий Гетсбі», слугує наступний епізод, що постає в уяві Ніка Каррауея: (...gradually I became aware of the old island here that flowered once for Dutch sailors' eyes – a fresh, green breast of the new world. Its vanished trees, the trees that had made way for Gatsby's house, had once pandered in whispers to the last and greatest of all human dreams; for a transitory enchanted moment man must have held his breath in the presence of this continent, compelled into an aesthetic contemplation he neither understood nor desired, face to face for the last time in history with something commensurate to his capacity for wonder.) [7, p.196] «...поступово переді мною вималювався той давній острів, що квітом розцвів колись перед очима голландських моряків, – незаймане зелене лоно нового світу. Шепіт його дерев, що згодом пощезали, давши місце Гетсбіному дому, лунав колись музикою останньої і найвеличнішої людської мрії. Певне, на одну-єдину зачаровану мить людина затамувала віддих перед новим континентом, мимоволі піддавшись красі видовища, якого вона не розуміла та й не шукала, адже історія востаннє зіштовхнула її віч-на-віч із чимось, сумірним із закладеною в ній здатністю захоплюватись» [6, с.197]. У наведеному епізоді авторська уява створює антитезу, що знаходячи спочатку метафоричне відображення «американської мрії» у вигляді острова, вражаючого уяву своєю незайманою красою, надалі перетворює величну картину на об'єкт утилітарної пристрасті, а саме – будинок

Гетсбі, який полишило штучне життя, уособлене в яскравості вогнів та джазової музики. Саме цією метаморфозою нівелюється цінність омріяного устремління.

О. Зверев вказує на трагізм «віку джазу» у поєднанні з його хворобливою красою, що знайшли відображення у «Великому Гетсбі». Дослідник наводить слова Фіцджеральда, який в одному листі писав, що його книга «про те, як витрачаються ілюзії, які надають світу таку барвистість, що, випробувавши цю магію, людина стає байдужою до понять про дійсне та хибне» [2]. Так ілюзією для Джея Гетсбі стає кохання, що здатна розділити з ним Дейзі Б'юкенен. Почуття уособлене у примарному «зеленому вогнику», до якого він роками простягає руки у надії, що «один прекрасний ранок» подарує йому винагороду за самозабутнє служіння мрії. Штучний світ створений головним героєм, світський лоск, під маскою якого він приховує свою справжню особистість, не здатні вплинути на зміну траєкторій, по яких рухаються його з Дейзі життя. Короткочасний перетин їхніх доль замість омріяної гармонії призводить до трагічних наслідків, тим самим спростовуючи тезу про сумісність високої ідеалістичної мети з її матеріальним втіленням. ("You always have a green light that burns all night at the end of your dock"... Daisy put her arm through his abruptly, but he seemed absorbed in what he had just said. Possibly it had occurred to him that the colossal significance of that light had now vanished forever. Compared to the great distance that had separated him from Daisy it had seemed very near to her, almost touching her. ... Now it was again a green light on the dock. His count of enchanted objects had diminished by one.) [7, p.101]« – Там у вас на причалі цілу ніч горить зелене світло. ... Дейзі рвучко схопила його під руку, але він начебто весь поринув у додумування своїх допіру сказаних слів. Можливо, йому спало на думку, що віднині той зелений вогник утратив назавжди своє колосальне значення для нього. Коли порівняти з тією великою відстанню, що досі відділяла його від Дейзі, те світельце здавалося таким близьким до неї, колись воно неначе торкалося її. ... А відтепер то вже було просто зелене світло на причалі. Для Гетсбі стало на один талісман менше» [6, с.104].

Яскраві барви карнавального способу життя поступово вицвіли у тьмяні кольори трагедії. «Вік джазу» минув, несучи з собою ейфорію молодості, що сприймалась як невід'ємна частина буття. Велична мрія залишилась ілюзією, чие метафізичне сяйво проходить крізь роки та пам'ять.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Анастасьев Н. По обе стороны рая. Предисловие к книге *Фицджералд, Ф. Скотт. Ночь нежна*. Роман. Москва: Радуга. 1983. С.7-28 URL: <http://fitzgerald.narod.ru/critics-rus/anast-obestor.html>
2. Зверев А. Подземные толчки. Фицджеральд Ф.С. Великий Гэтсби; Ночь нежна: Романы. Москва: Правда, 1989.С.5-16 URL: <http://fitzgerald.narod.ru/critics-rus/zverev-podzemnie.html>
3. Католиченко Н. Зображення обдарованої особистості та «американської мрії» в романах Ф. С. Фіцджеральда. «Сучасна філологія: актуальні наукові проблеми та шляхи вирішення»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 22-23 квітня 2016 року. Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень» 2016. 136 с. URL: <http://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/1234/document.pdf>
4. Левин П. Из архивов Вавилонской библиотеки: Сказки Века Джаза Фицджеральд Ф. С. Великий Гэтсби: Роман, рассказы. М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2000 (Вавилонская библиотека). URL: <http://fitzgerald.narod.ru/critics-rus/levin-skazki.html>
5. Фицджеральд Ф. С. Портрет в документах: Худож. публицистика. Пер. с англ. / Предисл. и коммент. А. Зверева. Москва.: Прогресс, 1984. 344 с.
6. Фіцджеральд Ф. Великий Гетсбі:/ Ф. Фіцджеральд; пер. з англ. О. Мокровольського. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016.
7. 200 с. – (серія «Бібліотека естета»)

8. Fitzgerald F. Scott The Great Gatsby / F. Scott Fitzgerald. – Kyiv: Znannia, 2013.
– 198 p. –(Lego ergo vivo). – (English Learner’s Library; 2013, No. 3)

Рекомендує до друку науковий керівник професор Ільїнська Н.І.